

De zin en onzin van Belasting

Eerste druk – september 2025

Auteur: Mr. Madison

Uitgever: Brave New Books / Het Hoge Woord Media

Drukkerij: Brave New Books

ISBN: 9789465314440

© 2025 Mr. Madison

Alle rechten voorbehouden

Inhoudsopgave

Voorwoord

Deel I – Fundamenten van belastingheffing

1. De ontstaansgeschiedenis van belastingen
2. De verschillende doelen van belastingheffing door de eeuwen heen
3. Rechtvaardigingsgronden en beginselen van belastingheffing
4. De inning en incasso van belastingen door de eeuwen heen
5. Directe en indirecte belastingen
6. De fictie in de belastingheffing
7. De dubbele belasting
8. De regressieve werking van belastingen
9. De verborgen belastingdruk
10. Belastingen als instrument van gedragssturing
11. De staat als investeerder en marktmeester
12. Internationale sancties als verkapte belasting

Deel II – De verschillende soorten belastingen

13. Overzicht van belastingniveaus: Rijk, Provincie en Gemeente

Rijksbelastingen

- Inkomstenbelasting – Box 1 (Werk en Woning)
- Inkomstenbelasting – Box 2 (Aanmerkelijk belang)
- Inkomstenbelasting – Box 3 (Sparen en Beleggen)
- Eigenwoningforfait
- Premies Zvw en sociale zekerheid
- Schenk- en erfbelasting
- Vennootschapsbelasting
- Omzetbelasting (BTW)
- Accijnzen op brandstof, alcohol en tabak
- Motorrijtuigenbelasting (MRB) en BPM
- Energie- en milieubelastingen
 - Energiebelasting
 - Opslag Duurzame Energie (ODE)
 - Afvalstoffenbelasting
 - Vliegbelasting
 - Leidingwaterbelasting

- CO₂-heffing (industrie)
- Kritische kanttekening bij de voorgenomen CO₂-heffing voor huishoudens
- Kolenbelasting
- Het Europese Emissiehandelssysteem (ETS)

Provinciale belastingen

- Opcenten op de motorrijtuigenbelasting

Gemeentelijke belastingen

- OZB (Onroerendezaakbelasting)
- Toeristenbelasting
- Parkeerbelasting
- Hondenbelasting en overige heffingen

Deel III – Crisis, alternatief en toekomstperspectief

14. Belastingen en de crisis van legitimiteit
15. Minder overheid, meer vrijheid – een radicaal alternatief

Epiloog – Terug naar zuiverheid en vrijheid

Voorwoord

Belastingen zijn vandaag de dag zo vanzelfsprekend geworden dat we ons nauwelijks nog afvragen waar ze vandaan komen, waarom ze bestaan en of ze nog wel rechtvaardig zijn. Toch is dat precies de vraag die dit boek stelt.

Ooit waren belastingen een uitzonderlijk middel: tijdelijk, doelgebonden en alleen ingezet in tijden van nood. Een stad die werd belegerd, een land dat zich moest verdedigen, dán vroegen machthebbers hun onderdanen om bij te dragen. Burgers wisten waarvoor ze betaalden en zagen de noodzaak. In de loop der eeuwen is dat beeld totaal veranderd.

Belastingen zijn van uitzondering tot permanente last geworden. Ze zijn niet langer een middel om een concreet probleem te verhelpen, maar een structurele melkkoe voor een uitdijend overheidsapparaat. Daarbij worden mooie beginselen als “draagkracht”, “gelijkheid” en “profijt” vaak als legitimatie gebruikt, terwijl de praktijk bol staat van ficties, dubbele heffingen, verborgen lasten en regressieve effecten.

Dit boek wil geen technisch handboek zijn, maar een kritisch betoog:

- over de oorsprong van belastingen en hun oorspronkelijke doel;
- over de rechtvaardigingsgronden die vandaag vaak geschonden worden;
- over de stapeling van rijks-, provinciale en gemeentelijke heffingen;
- en over de alternatieven die mogelijk zijn als we het lef hebben de overheid terug te brengen tot haar zuivere kerntaken.

Mijn overtuiging is dat een eerlijke samenleving niet gebaat is bij steeds méér belasting, maar bij minder overheid en meer vrijheid. Alleen zo kan belastingheffing weer worden wat het ooit was: een tijdelijk middel, gedragen door noodzaak en gerechtvaardigd door transparantie.

Dit boek is geschreven voor iedereen die voelt dat er iets fundamenteel mis is met ons belastingstelsel, maar ook voor wie zoekt naar perspectief: hoe kan het beter, eenvoudiger en rechtvaardiger? Het is mijn hoop dat dit betoog bijdraagt aan een breder gesprek over de toekomst van belastingheffing in Nederland – en over de vraag hoeveel vrijheid we bereid zijn op te offeren in naam van de staat.

Deel I – Fundamenten van belastingheffing

Inleidend hoofdstuk 1: De ontstaansgeschiedenis van belastingen

1. Belasting als uitzondering

Belastingen zijn vandaag de dag zo vanzelfsprekend dat we nauwelijks meer stilstaan bij hun oorsprong. Ooit waren ze echter géén normaal onderdeel van het maatschappelijk leven. In de vroegste tijden werden belastingen slechts geheven in uitzonderlijke omstandigheden: wanneer een landsheer of vorst dringend geld nodig had voor een bepaald doel.

Het ging dan vaak om de defensie van het land tegen een vijand of een inval. De heffing had een duidelijke bestemming en een tijdelijk karakter. De bevolking accepteerde belastingheffing alleen omdat het diende om een concreet gevaar af te wenden. Men droeg bij aan het gemeenschappelijke doel, zoals de verdediging van een stad of de financiering van een veldtocht.

2. Belastingen in de Republiek

Met de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden (1588–1795) veranderde de schaal en de noodzaak van belastingheffing. De Tachtigjarige Oorlog tegen Spanje maakte langdurige en grootschalige financiering noodzakelijk. Belastingen werden toen structureler ingezet, vaak ook gekoppeld aan een specifiek beleg of oorlogscampagne.

Het bijzondere was dat in de vroegmoderne tijd nog veelal gold dat voor elke groep uitgaven een aparte belasting werd ingevoerd. Zo ontstonden accijnzen op zout, turf, bier en andere producten, telkens ingevoerd om een concrete post te dekken. Belastingen waren daarmee nog sterk doelgebonden.

3. Middeleeuwse belastinginners en vormen van belasting

In de middeleeuwen waren het vaak niet de vorsten zelf die

belastingen inden, maar pachters of belastinginners die tegen betaling het recht kregen om belastingen te heffen. Deze zogeheten *pachtersstelsel* of *tax farming* maakte van belastinginning een winstgevende activiteit voor particuliere ondernemers, maar leidde vaak tot misbruik en willekeur.

Belastingen zelf namen verschillende vormen aan:

- Hoveldiensten en tienden: boeren moesten een deel van hun oogst afstaan aan kerk of leenheer;
- Tolgelden, imposten en accijnzen: heffingen op markten, bruggen of bij stadsgrenzen, in- en uitvoer en verbruik;
- Haardstedegeld en grondbelastingen (verponding): heffingen per haardstede of per stuk land;
- Incidentele beden: buitengewone bijdragen aan de vorst, vaak voor oorlog.

Zo was belastingheffing in de middeleeuwen minder een neutrale overheidstaak, en meer een combinatie van privaat ondernemerschap, feodale rechten en kerkelijke aanspraken.

4. De rol van bankiers en schuldenfinanciering

Vanaf de 16e en 17e eeuw veranderde het systeem. Met de komst van bankiers uit het Iberisch schiereiland in de Lage Landen raakte de praktijk van schuldenfinanciering meer ingeburgerd. In plaats van direct heffen voor elk doel, begon de staat leningen aan te gaan en obligaties uit te geven.

Deze praktijk maakte het mogelijk om grote oorlogen en infrastructuurprojecten te financieren zonder onmiddellijk zware lasten op te leggen. Maar de keerzijde was dat de lasten werden doorgeschoven naar de toekomst, naar generaties die niets te zeggen hadden gehad over het besluit.

5. Klassiek-liberale kritiek

Onder invloed van het klassiek-liberale denken (mede ontleend aan filosofen als David Hume) klonk er in de 18e eeuw kritiek op dit systeem. Schuldenfinanciering werd gevaarlijk genoemd voor de economie als geheel. De redenering was eenvoudig:

- Lenen betekent hogere belastingen in de toekomst.